

FLUVIA

ta de flors'; cf. *Forlàritx* mall. ant.; i *Florí*, apè. a *Florejacs*.

Florí, V. *Florejacs*

FLUVIA

Riu provinent de la Garrotxa que desemboca en el Golf de Roses.

PRON. LOC.: oït *flubià* tant a Torroella de Fl., i Figueres, 1911, com a Olot, Castellfollit, Besalú etc. en moltes dades des de 1925, 1958 etc.

MENCIONS ANT. Princ. S. i d.C., Pomponi Mela: «*Clodianus* flumen ad Emporias» (*De situ Orbis* II, 89); Ptolemeu: «*Ἐμπόρια, Κλωδιανοῦ ποταμοῦ ἐκβολαί, Ρόδη πόλις* --- (II, 6.19); cf. també Schulten (*Iber. Landeskunde*, 303; *Neue Jahrbücher* XIX, 1907, 303). Però no en parla Estrabó.

MENCIONS MEDIEVALS. 859: «in pago Impuritano super *Fluvianum*» (Moreau II, 24r.), confirmat *Cat. Car.* II, 354.8; que hi afegeix altres cites en 150.5, 352.5, 368.7, 369.21 i 388.19; 893, en un judici, un *Revellus* reconeix al bisbe Servus-Dei i li evacua diversos llocs: «mulinares, lineares, et de ipso mulino q. ego ibidem teneo, qui est in *flumine Fluviano* --- te. de villa Baschara» (*Esp. Sagr.* XLIII, 590.5); 908: Carles el Simple confirma a La Grassa: «in pago Bisuldunense eccl. Sti. Stephani super *fluvium Fluviano*» [St. Esteve de Canyelles, uns 5 k. NO. de Bàscara] (cf. Monsalv. XIII, 149, n. 1 i 2, traient aquella escr. de Baluze; i *Hist. Lgd.* v, 123); 922: «alvei *Fluviani*» (*MarcaH.*, 844); 925: «archa antiqua que dividit inter *Baschara* et *Parietes* --- descendit usque in *flumen Fluviani* in medium aquae atque inde vadit --- *Fluviani* usque in termino de *Impuritano*» (Villan., *Vi. Lit.* xv, 241.2f.), servia, doncs, com termenal entre l'Empordà i el Gironès.

Sovint des de mj. S. x: 958: «*Biania* --- ribulo *Fluviano*» (*Marca*, § 94; Villan., *Vi. Lit.* XIII, 750.7); 978: «--- in *Juviniانو* --- in frontat --- or. in *flumine Fluviano* --- occ. *Ursiniano* ---» [doncs, prop de Besalú] (Villan. xv, 257.17); 998: *Fluvialus* [leg. -anus] A.C.A. (en Alsius, 140). Monsalv. en cita d'altres encara en el S. x; S. x: *Fluvianus fluvius, alveus* en Dom Bouquet (*Recueil des Hist. de Gaule*, vol. VI).

S. XI: 1011: *Fluvianus* (*MarcaH.*, 982); 1020: *flu. Fluvianum* (BABL I, 341); 1027 i 1045: *Fluvianus* (*MarcaH.*, 1041); 1087, per a Cuixà (Baluze, cviii); 1075: Capellada --- aquae *Fluviani* (*Marca*, 1175); i 1075: «*Capite pontis* [*Fluviani*]» que unia Besalú amb Campanyà (*MarcaH.*, 1166); 1093: «*Navata* --- *Flumen Fluviani* aque» (Alsius, p. 154); 1110: «Olot --- de mer. in flumen *Fluviano*» (*Esp. Sagr.* XLIII, 453.2); 1119: «*Ipsas Presas* ab occ. Sti. Privati et in *Fluvia-no*» (Alsius, p. 158); 1362: *Fluvianus* (Alsius, 139).

ETIM. En essència ja ho vaig dir (*DECat* IV, 58.5, ss.): «Trobant-se sempre com *Clodianus* en les fonts antigues i no apareixent canviat en *Fluvià* fins al S. IX,

hem de creure que aquell donà primer **Gloiano*, seguit de **Glovià(ano)* (amb *v* epentètica com la de JOANNES > *Jovany*), i es canvià després en *Fluvià*, per la contaminació dels mots *flum* i *fluvius*. En la seqüència *lo flum* **Glovià* el pas a *lo flum Fluvià* era ja quasi inevitable.

Notem que la combinació *fluvium Fluvianum*, o *flumen Fluvianum* va repetint-se monòtonament en les cites de 893, 908, 925, 978, i en moltes més dels Ss. X i XI.

Una evolució bastant semblant sofrí el nom de *Glorianes*, conegut poble de Conflent, que venint de «villas CLAUDIANAS (o CLODIANAS)» apareix en la forma *Gluvianas* en la butlla de 1011 [a favor de Cuixà]: «in villa *Fenestret*, Saorla, Vinçano --- *Gluvianas* ---» (*MarcaH.*, 981.23), encara que després s'hi imposi la forma *Glosianas*, rotacitzada avui en *Glorianes*; car en rossellonès la -d- intervocàlica sovint donava, i fins dóna -z-; però essent estrany a la Garrotxa i l'Empordà aquest tractament dialectal, aquí la forma amb -v-, introduïda ja per epèntesi, s'imposà forçadament, més que més, moguda per aquella contaminació.

Salta a la vista que les etimologies de *Fluvià* que *AlcM* recull de Meyer-Lübke (*BDC* x, 28) i de Montoliu, són impossibles: aquella (FLAVIANUM), per fonètica, i aquesta (derivat de FLUVIUM) com a derivació arbitrària.

El que ens podríem preguntar és d'on venia, en última instància, aquell CLODIANUS. No rumiem, però, si podria tenir un origen cèltic (ja dissuadits per la raresa de l'element cèltic en la terra dels Indiketes); car si bé hi ha *clod* 'lloançà' en britònic (kymri), la -d- hi resulta de sonorització tardana de la -t- indoeuropea i proto-cèltica (KLUTO- 'famós', ll. *inclitus*, gr. *κλέφος* 'glòria', scr. *çrutáb*, irl. *cloth* 'fama'); i, a desgrat d'algunes paronímies aplegades per Holder (*AltC. Spr.* I, 1045; III, 139), ja observa Horst Schmidt (*ZCeltPh.* cxxvii, 129, 173), que a penes hi ha cap testimoni de KLUT- en gal·lic, quant menys podria ser-ho, doncs, CLOD-.

En realitat estem davant d'un nom fluvial d'origen antroponímic posat pels romans. És sabut que des de temps de Cató i de Cèsar, els romans havien preu ferm entorn d'Empúries: Mela i Ptolemeu són molt posteriors a aquella data. En el parlar romà sembla que la forma *Clodius* era més arrelada popularment que *Claudius*. Recordem el famós enemic de Ciceró: *Clodius*.

Ciceró mateix usa no sols la forma *Clodius*, sinó també l'adjectiu *Clodianus* per a tot allò que pertanyés a la *Gens Clodia* o *Clodiana* (*Ad Att.* I, 19.3), i el NP derivat *Clodianus* oscilla en els seus mss. (*Dom.* 4) amb la forma *Claudianus*; en inscr. de la Gàl·lia cisalpina, -anus ve reemplaçat, naturalment, per -ACUS (*T. Clodiacus*, *CIL* VI, 1858, 21, 306), però l'arrel CLOD- era romana, i puix que alternava amb CLAUD- és clar que la o era llarga, d'acord amb la omega amb què Ptolemeu grafia el nom del riu. Ara bé, essent CLODIANUS un nom llatí tardà posat com nom del riu per un coetani d'August (recordem que Estrabó enca-